

DE HOLLANDSCHE REVUE

37STE JAARGANG

NUMMER 2

15 JANUARI 1932

„De Hollandsche Revue", als een van Neerland's oudste periodieken, heeft reeds jaren lang getoond een open oog te hebben voor de stoffelijke en geestelijke welvaart van Nederland en Koloniën

De tijden zijn moeilijk
De ontwikkeling van Handel
en Industrie in Nederland en de
zakelijke betrekkingen tusschen Moeder-
land en Koloniën zullen — thans
meer dan ooit — in onze
kolommen de aandacht
— hebben —

STEUNT DE NEDERLANDSCHE NIJVERHEID!

Men volge geregeld onze nieuwe rubriek onder deskundige leiding:

Uit de finantieele wereld

DE BUSKRUITRAMP TE LEIDEN 1807—1932; DE KALENDER-HERVORMING;
 INDRIJVEN UIT INDO-CHINA; BEZWAREN TEGEN DEN GEEST DEZER
 EEUW; BEURSOVERZICHT VIERDE KWARTAAL 1931, ENZ. ENZ.

Een jubileum van dierenliefde

Hagenbeck's Dierenpark

door

Dr. A. H. Kober

Op den zevenden Mei van het jaar 1907, dus ongeveer vijf en twintig jaar geleden, opende Carl Hagenbeck zijn wereldberoemd *Dierenpark in Stellingen* bij Hamburg. Thans, een kwarteeuw later, is het niet alleen een onvergankelijk bezit van het Deutsche volk geworden, het geldt in de gansche wereld als een Deutsche cultuurdaad. Indien het in het dierenrijk er werkelijk zoo naar toeging, als Goethe in zijn „Reineke Fuchs” (Reintje de Vos) beschrijft, dan had de koning der dieren op den zevenden Mei een bijzonder schitterend gezantschap moeten zenden naar Stellingen, om daar aan de Hagenbecks den hartelijken dank van de gansche dierenwereld over te brengen. Want, indien de dieren zich in onzen tijd niet meer in nauwe, bedompte kooien door de nieuwsgierige menschen behoeven te laten aanstaren, maar vrij kunnen ademen en uitloopen op uitgestrekte vlakten, indien gevangen leeuwen vroolijk spelen op hun rotsblokken, gemzen op bergen dartelen en springen, zeeleeuwen in groote vijvers hun duikkunsten kunnen vertoonen, zebra's antilopen en struisvogels in omheinde steppen in kudden mogen draven naar hartelust, dan hebben zij dat te danken aan hun grooten vriend: Carl Hagenbeck. Het principe, waarop hij alles, wat hij voor de dieren gedaan heeft, grondvestte, was: slechts in het vrije dier kan de vrije mensch behagen scheppen; en zoo bevrijdde hij de te-kijk-gestelde dieren uit hun traliegevangenschap, en schiep zijn Dierenpark in Stellingen bij Hamburg, dat diepsychologisch en technisch een geniale creatie is met zijn uitgestrekte vlakten, waarin elk dier zich volgens zijn natuurlijke levensgewoonten vrij bewegen kan, zonder in aanraking of in conflict met de menschen te komen. Wat Carl Hagenbeck 25 jaren geleden tot stand gebracht heeft, is thans nog steeds het voorbeeld voor elken dierentuin. Dubbel bewonderenswaardig zal het Dierenpark te Stellingen en alles, wat daarmee in verband staat, den lezer schijnen, indien hij weet, dat Hagen-

beck zijn werk uitsluitend door eigen initiatief en arbeidskracht tot stand heeft gebracht, en dat zijn beide zoons Heinrich en Lorenz *alleen* op eigen middelen en eigen kracht aangewezen zijn. Het is dus geen wonder, dat menige grootsche gedachte, die zij voor de vervolmaking en vergrooting van hun Dierenpark reeds lang koesterden, voorloopig helaas weinig kans op verwezenlijking heeft.

ER ZIJN GEEN „GOEDE” EN „SLECHTE” DIEREN!

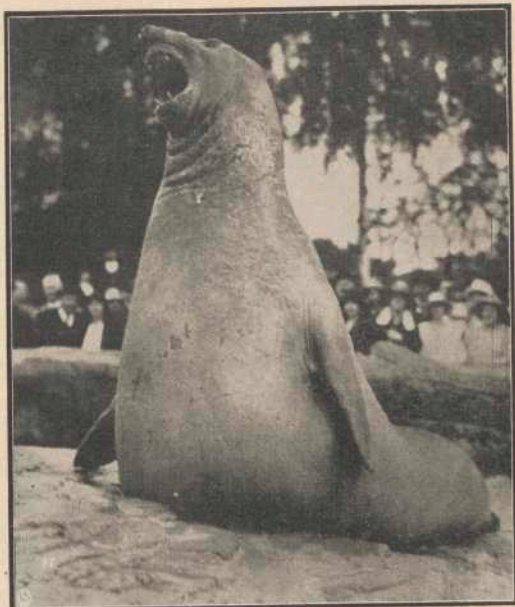
De verandering in de verhouding tusschen mensch en dier, die Carl Hagenbeck heeft weten te bewerken, was echter niet uitsluitend een uiterlijk-technische, maar een veel dieper liggende, in waarheid psychologische verandering. Thans spreekt geen mensch meer van „goede” en „slechte” dieren, omdat men weet, dat elk dier zijn eigenaardige, door de natuur gerechtvaardigde levensgewoonten en karaktereigenschappen heeft, die maar niet zoo eenvoudig weg naar menschenlijke maatstaven gemeten mogen of kunnen worden. Deze opvatting is door den Duitschen geleerde Brehm theoretisch verkondigd, en de Duitsche dierenvriend Carl Hagenbeck heeft ze praktisch toegepast en voor een ieder aanschouwelijk gemaakt. Hij kende het dier als geen tweede mensch ter wereld, daar hij beschikte over een ervaring, die door niemand geëvenaard kan worden. In 1848 was zijn vader reeds met den dierenhandel begonnen, in 1866 nam Carl Hagenbeck zelf de zaak over; 47 jaar had hij dus met dieren gewerkt, alvorens hij het Dierenpark in Stellingen bij Hamburg opende. Voor de dierenliefde bestaat er geen betere school dan de handel in dieren. Want daarin is het dier werkelijk een voorwerp van waarde, dat in zoo goed mogelijke conditie moet zijn. Bij den gezondheidstoestand der dieren is de handelaar dus in buitengewoon groote mate geïnteresseerd. „Wie met dieren werken wil, moet eerst hun *dienaar* worden” is een oud Hagenbecksch principe, dat Carl Hagenbeck van zijn vader Gottfried Claus overnam en zijn beiden zoons Heinrich en Lorenz, den tegenwoordigen bezitters van het dierenpark, als kostelijk erfgoed naliet. Ook hun zoons zullen stellig deze traditie bewaren. Dikwijls hebben deze mannen gansche nachten bij zieke dieren doorgebracht, dagen lang hebben zij met hun beschermelingen in goederenwagens of op stoomschepen gereisd, geen werk, geen moeite, geen kosten hebben zij ontzien, wanneer het erop aankwam, dieren te verplegen, te helpen of te verzorgen. Wat dit beteekent, kan men nagaan, als men hoort, welke getallen bij de dierentransporten van Hagenbeck in het geding zijn. Zoo werden in 1893 naar de Wereldtentoonstelling in Chicago meer dan 1000 dieren overgebracht, ongeveer evenveel in 1910 naar Buenos Aires, in het jaar 1906 werden aan de Oostkust van Afrika tweeduizend kameelen voor de Deutsche regeering aangekocht en verscheept. Dezelfde moeitevolle, verantwoordelijke arbeid herhaalt zich bij elke expeditie, die de Hagenbecks voor den vangst of het transport van dieren ondernemen.

DE PIONIER VAN DE EXPEDITIES VOOR DE VANGST VAN DIEREN.

Met *vang- en jachtexpedities* in grooten stijl beweest Carl Hagenbeck wederom zijn scheppende kracht en zijn ondernemingsgeest. Welk een waagstuk was het, in 1865 met eigen middelen, zonder eenige ondersteuning of subsidie, een expeditie naar Soedan uit te rusten, die daar weken en maanden in onbekende gebieden zou verblijven, om

Ingang van het Dierenpark.

Will u iets van mij?

dieren te vangen! Sedert deze eerste succesrijke reis gingen en gaan expeditiën van Hagenbeck naar alle deelen onzer aarde: naar Indië, Somaliland, Mongolië en Siberië, naar het tropische Amerika, naar Midden-Azië en naar het hart van Afrika. Het waren dierenvaarders van de Hagenbecks, die uit Azië de eerste wilde paarden haalden, uit Liberia de eerste dwergnijlpaarden, uit de Zuidelijke IJszee de eerste zee-olifanten en de eerste scharen van reuzenpinguïns, en nog heden ten dage brengen Hagenbecks expeditiën steeds weder de zeldzaamste wonderen der exotische dierenwereld naar West-Europa.

JAARLIJKS BIJNA 300.000 MARK VOOR VOEDERING.

Hoe waardevol de diereninventaris van het Park te Stellingen op het oogenblik is, wordt bewezen door een aantal bijzonder markante exemplaren uit de buitengewoon rijke bevolking van deze Hagenbecksche instelling: een Indische neushoren en drie Afrikaansche dito's, drie nijlpaarden en drie dwergnijlpaarden, vijf giraffen, acht olifanten; de waarde van deze dieren alleen bedraagt reeds 320.000 Mark. Andere getallen kunnen eveneens een indruk geven van den omvang dezer ondernemingen: 600 olifanten zijn door het Stelling Dierenpark gegaan, honderden leeuwen, tijgers en beren. Alleen de 600 olifanten hebben de voedselvoorraden van het Dierenpark met de volgende hoeveelheden verminderd: 10,9 miljoen pond hooi, 9125500 pond zemelen, 2,3 miljoen pond haver, 2,7 miljoen pond bieten en bovendien 45625 centenaars stroo, waarop de kolossen hun moede leden hebben uitgestrekt. Men zette voor de aardigheid de prijzen er eens bij en rekene dan eens uit, welk een bedrag deze Hagenbeck-

olifanten in het laatje van den Duitschen veevoederhandel gebracht hebben. Niet medegedeld zijn in deze opgave de kosten der voeding gedurende de reis naar Stellingen en tijdens de afreis.

Na deze getallen, die voor velen overweldigend zullen schijnen, kan ik niet nalaten, nog eenige cijfers te noemen. Jaarlijks staat gemiddeld het volgende op de voedingsbegroting van het Dierenpark van Hagenbeck: 181040 pond vleesch (34000 Mark), 237250 pond visch (28000 Mark), 731825 pond hooi (29000 Mark), 156950 pond haver (15000 Mark), 133955 pond brood (16000 Mark), 95995 pond zemelen, 83855 pond gemengd voeder, 14600 pond mais, 14600 pond tarwe, 41975 pond aardappelen, 20000 bananen, 15000 eieren, 20000 pond aardnoten, 7000 sinaas-appelen, 310250 pond bieten. Dat zijn slechts eenige der voornaamste getallen. Allerlei „kleinigheden" zouden nog te noemen zijn, b.v. 22265 liter melk, 4745 pond dadels, 9855 pond zonnebloempitten, 26218 pond rijst, 47450 pond krabben, 5475 pond vijgen, 10220 pond havermout, 54750 pond eikels, 547 pond miereneieren en meelwormen. Alles bijeen genomen heeft het Dierenpark van Hagenbeck een jaarlijksche voederbegroting van 203777 Mark. Daarbij komen dan nog 75000 Mark voederkosten voor de 's winters in het Park ondergebrachte circusdieren. Summa summarum dus 279000 Mark. Telt men er nu de kosten van het rondreizende Circus Hagenbeck nog bij, dan bereikt men, met inbegrip van alle andere uitgaven voor het Dierenpark in Stellingen, een jaarlijksche totale begroting van bijna drie miljoen Mark.

Zoo is niet te ontkennen, dat de ondernemingen van Carl Hagenbeck een factor van eenige beteekenis in het economische leven van Duitschland vormen.